
PROGRAMY DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ TECHNICKÝCH OBORŮ A JEJICH REALIZACE V PRAXI VYBRANÝCH ODBORNÝCH ŠKOL JIHOČESKÉHO KRAJE

Programs of further training for workman of technical branch and its verification in the practice of selected vocational schools in the South Bohemian Region.

Miroslav Procházka

ČR

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

mproch@pf.jcu.cz

1. ÚVOD

Příspěvek reflektuje zkušenosti doprovázející přípravu a ověření vzdělávacího programu a následných pilotních kurzů, které byly realizovány v rámci projektu ověřování možností dalšího vzdělávání. Obecným cílem programu bylo nalezení oblastí, které by perspektivně poskytly možnost předávání poznatků potřebných pro rozšíření flexibility a pracovní mobility pracovníků ve vybraných technických profesích. Cílovou skupinou byli jednak drobní podnikatelé a zaměstnanci malých a středních stavebních firem v Jihočeském, Libereckém, Pardubickém a Plzeňském kraji, jednak žáci posledních ročníků učňovských oborů a samozřejmě také jejich pedagogové – především učitelé odborného výcviku. Předmětem podnikání či oborem vzdělávání zapojených účastníků byla oblast profesí ve stavebnictví, kde je vyšší přidaná hodnota práce (topenář, instalatér, stavební technik). Smyslem programu bylo vytvoření platformy pro praktickou výměnu zkušeností a informací mezi experty z různých oborů, praxí a školou.

Užitkem pro cílovou skupinu podnikatelů a zaměstnanců bylo setkání s odborníky na kurzech a získání nových informací z oboru (nové materiály a výrobky na trhu, nové montážní postupy), ale též z oblastí, které nepřímo souvisejí s jejich předmětem podnikání (obchodní právo, ekonomika, využití počítače v podnikání, pravidla komunikace s investory či zákazníky aj). Přínos vzdělávacího programu pro žáky a učitele odborných škol byl spatřován v kontaktu s praxí, v možnosti přímo či nepřímo konfrontovat své představy o perspektivním uplatnění s více či méně úspěšnými podnikateli v oboru. Vytvoření programu a realizace pilotních kurzů bylo podpořeno projektem s Evropského sociálního fondu, další realizace programů a navazujících kurzů je již závislá na reálné poptávce na vzdělávacím trhu.

2. VÝCHODISKA PRO TVORBU PROGRAMŮ DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ STAVEBNÍCH OBORŮ

Nezbytnost vytvořit program dalšího vzdělávání pro stavebně technické obory a nabídnout jej pedagogické praxi vycházela prvotně z potřeb odborných škol. Díky jejich dlouhodobému podfinancování se začíná rozevírat velice nebezpečná propast mezi poptávkou po kvalifikovaných odbornících a mezi schopností školy vzdělávat žáky v aktuálních trendech v jednotlivých oborech. Škola, tradičně vnímaná jako „líná instituce“, obecně jen velmi obtížně dovede držet krok s technologickými inovacemi, se změnami ve způsobech práce, s novými podmínkami pro uplatnění absolventů na trhu práce. Je jasné, že bez dostatečných finančních prostředků nelze školám zajistit podmínky pro realizaci efektivní praktické přípravy. Spoléhat se v tomto směru na

donátorskou velkorysost komerčních firem je často bohužel zavádějící, neboť to znamená vystavit školy jednostranným marketingovým tlakům různých dodavatelů.

Pro situaci v oblasti dalšího vzdělávání je v České republice v tomto kontextu také typický negativní demografický vývoj, který je charakteristický postupným stárnutím populace. Tento trend s sebou logicky nese velký tlak na neustálé obnovování znalostí, dovedností a kompetencí studentů i absolventů odborných škol. Na jedné straně v praxi vidíme stárnoucí populaci řemeslníků, jež se velmi složitě vyrovnává s požadavky na další vzdělávání, na druhé straně se objevuje nedostatek nových absolventů technických oborů. Mladí lidé nejsou k nástupu do praxe dostatečně motivováni a v případě zahájení prvního zaměstnání nemají potřebu se dál rozvíjet.

Pro reprezentanty obou generací je důležité vyrovnat se s nutností pravidelného sebevzdělávání, orientovaného na stále nové materiály a montážní postupy, které se v oblasti technologií rozvíjejí. Zároveň je před nimi výzva, zda obstojí v narůstajícím konkurenčním boji. I zdánlivě „obyčejný“ řemeslník se v něm stává také „obchodníkem“, který proto, aby mohl zakázku získat, udržet a dokončit, musí uplatnit u nás dosud v dané branži nesamozřejmě „proklientské“ chování a podnikatelský talent. Řemeslník je stále více ekonomem, který musí v době hospodářsky složitě situace umět velmi dobře zvažovat investice, podnikatelské půjčky, kalkulovat s ekonomičností jednotlivých zakázek a realizací. A v neposlední řadě se technik, podnikající v oboru, stává i malým právníkem, vždyt' více než kdy dříve platí, že základem dobré zakázky je dobře sepsaná smlouva.

V obecné rovině lze tvrdit, že prioritami v oblasti dalšího vzdělávání se stalo celoživotní vzdělávání, rozvíjení klíčových kompetencí, jazykové vzdělávání, zavádění informačních technologií a internetu do vzdělávání (Walterová, 2006, s. 227). V praktické rovině se zmíněné oblasti promítají do kvalifikační přípravy, kterou získávají stavební obory v rámci odborného školního vzdělávání. Ve školském systému nalezneme vzdělávací programy v několika podobách, výrazněji se přitom uplatňuje vytvoření širší oborové základny a orientace na maturitní obory. Např. nově se také prosazuje učební obor s maturitou Mechanik instalatérských a elektrotechnických zařízení budov, a to jako obor čtyřletý s maturitou.

Pro definování cílů a obsahů programů dalšího vzdělávání pro uvedené profese jsme vyšli ze stávajících profilů absolventa středních škol a pokusili jsme se jej obohatit o aplikaci kompetenčních modelů požadovaných praxí. Pro zpřesnění naší představy o reálných potřebách trhu práce jsme analýzu nároků na absolventy středních škol doplnili o průzkum požadavků zaměstnavatelů tak, jak ji lze vyčíst z inzerátů v tisku a na internetových serverech pro zprostředkování práce.

V textu dále uvádíme stručné výsledky zmíněné analýzy, pomocí které jsme zjišťovali zájem firem o stavební techniky. Šlo nám především o postižení ukazatelů spojených především s nároky na vzdělání, na odbornou přípravu a na požadované vlastnosti a schopnosti potenciálních zaměstnanců.

2.1 Požadavky na stavební profese na trhu práce v ČR

Pojmenování relevantních informací o požadavcích na stavební technické profese (na úrovni středoškolského vzdělání s výučním listem či maturitou) tak, jak jí na trhu práce vyjadřují budoucí zaměstnavatelé, je poměrně obtížné. Použitou metodou byla analýza inzerátů v denním tisku a na internetových stránkách zaměřených na nabídku pracovních míst. Počet hodnocených inzerátů bylo 156.

Období šetření: 30. 6. 2012 (sobota) – 14. 7. 2012 (sobota);

V uvedeném období šetření byly sledovány inzertní rubriky vybraných českých celostátních deníků a následně byly kódovány a analyzovány jednotlivé inzeráty nabízející zaměstnání pro cílovou

skupinu. *Referenční jednotkou (rámcem) šetření* byly následující deníky: Mladá fronta DNES, Právo, Hospodářské noviny – příloha Kariéra, Annonce, Jihočeský Inzert expres. Dále byly denně sledovány inzeráty nabízející práci v následujících internetových odkazech:

www.sprace.cz; www.prace.cz; www.zamestnani.cz; www.dobraprace.cz; www.tipprace.cz; www.nabidky-prace.cz. Na uvedených stránkách byly evidovány a analyzovány jen ty inzeráty, které byly vystaveny na portál od 1. 6. 2012, kontrolovány a vyřazeny byly opakovaně vystavené inzeráty.

Zjišťované znaky:

- požadované vzdělání (základní či praktická škola, vyučení, středoškolské vzdělání s maturitou)
- požadavky na praxi (požadovaná praxe, její délka, místo vhodné pro absolventy, práce i pro absolventy)
- požadavky na další přípravu (svářečské zkoušky, řidičský průkaz B, C)
- požadavky na schopnost práce s PC a na jazykovou vybavenost
- vyjádřené požadavky na osobnostní kompetence

2.1.1 Požadavky na vzdělání

Ze sledovaných 156 inzerátů zdůraznila naprostá většina (137 inzerátů) zaměstnavatelů svůj požadavek na vzdělání potenciálního zaměstnance, jen 19 inzerátů neobsahovalo v tomto směru žádnou informaci.

Graf č. 1: Podíl inzerátů s požadavkem na kvalifikaci v %

2.1.2 Požadovaná úroveň vzdělání

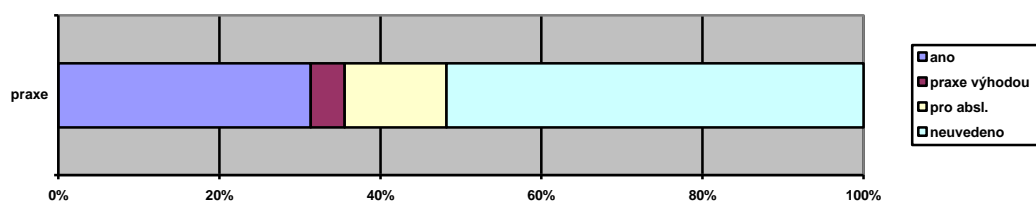
úroveň vzdělání	absol. četnosti (N=156)	relativní četnosti v %
ZŠ + praktická škola	3	1,92
Vyučen	124	79,48
SOŠ bez maturity	2	1,28
SOŠ s maturitou	4	2,56
bez uvedení vzdělání	19	12,17
Σ	156	100

Tabulka č. 1 - zastoupení jednotlivých kvalifikačních požadavků v inzerci

V analyzovaných inzerátech v naprosté většině převládá požadavek na stavebního technika jako pracovníka se středním vzděláním – s vyučením. Jen výjimečně se objevuje požadavek na ukončenou střední školu s maturitou. V tomto případě se jedná ale o „specializované“ pozice, kdy je poptáván zaměstnanec buď jako vedoucí týmu nebo jako pracovník pro přípravu nabídek a projektování či prodej. Stejně tak jsou zastoupeny inzeráty, kdy je prezentováno jen základní vzdělání či není vzdělání požadováno vůbec, pak ale inzerenti zdůrazňují důležitost praxe uchazeče.

2.1.3 Požadovaná délka praxe

Zdůraznění praxe hraje v inzertní nabídce důležitou roli. Vysoký důraz na zkušenosti lze považovat za snahu firem o získání již zapracovaných odborníků či za pokus převzít nedostatkové profese od konkurence. Poptávka po čerstvých absolventech oboru je zároveň v korelaci s potenciálním nedostatkem pracovních sil na trhu, který nutí zaměstnavatele si hledat pracovní sílu i u lidí bez praxe.

Graf č. 2 – požadavky na praxi

Praxe	Abs. (N=156)	v %
ano, s uvedením délky	31	19,87
ano, bez specif. délky	21	13,46
ano, vítána	7	4,48
pro absolventy	21	13,46
bez uvedení praxe	86	55,12
Σ	156	100%

Tabulka č. 2 – požadavky na praxi

2.1.4 Požadavky na další odbornou přípravu (svářečské zkoušky, řidičský průkaz B, C)

V dalších nárocích zaměstnavatelů se nejčastěji objevují požadavky na řízení motorového vozidla. V 68 inzerátech (44%) je očekáván řidičský průkaz typu B, a to buď jako podstatná podmínka nebo výhoda, souvislost můžeme hledat v expanzi firem do různých regionů. V 7 (%) inzerátech se zároveň požaduje řidičský průkaz typu C.

Důležitým dalším požadavkem je důraz na držení svářečského průkazu či různých svářečských zkoušek (vč. státních). V 50 inzerátech ze sledovaných 156 je tedy počítáno s tím, že uchazeči budou již vybaveni těmito kvalifikačními požadavky a nový zaměstnavatel již nebude muset zabezpečovat pro své nové pracovníky přezkoušení a povinná školení.

Požadavek	abs. četnosti (N=156)	rel. četnosti (%)
řidič. průkaz B	68	43,58
řidič. průkaz C	7	4,48
svářeč. zkoušky	50	32,05

výpis z rej. trestů	17	10,89
ostat.	2	1,28
bez uvedení požadavků	12	7,69
Σ	156	100

Tabulka č. 3 – další kvalifikační požadavky

2.1.5 Požadavky na IT a jazykové kompetence

Schopnost práce s počítačem se dnes stává součástí běžné výbavy uchazečů o zaměstnání a je také zakomponována do kvalifikační přípravy v rámci všech učňovských oborů. Lze tedy i u poptávky po stavebních technicích očekávat požadavky na zvládnání běžné práce s počítačem.

Stejně tak lze předpokládat, že firmy realizující zakázky v zahraničí či pro zahraniční subjekty mohou i u dělnických profesí požadovat primární znalost cizího jazyka. V tomto směru se ukazuje, že střední školy jsou ve své výuce výrazně zaměřeny na obecný jazyk. Jak poznamenává Hrušková, absolventům pak chybí alespoň základní zkušenost s profesně orientovanou komunikací v cizím jazyce. Při nástupu na vysokou školu, kde je situace s výukou jiná, či při vstupu do praxe, mají značné problémy s odbornou cizojazyčnou komunikací (Hrušková, 2010, s 16).

Potřebu jazykové přípravy zmiňuje ve svém široce koncipovaném výzkumu potřeb zaměstnavatelů také Šťastnová a kol. Autoři glosují, že s jazykovou a IT přípravou se v evropských strategiích na podporu zaměstnanosti počítá již u dělnických profesí, ale v praxi se takový rozměr kompetencí obtížně prosazuje (Šťastnová a kol, 2006, s. 20). V našem výzkumu se v inzerátech se u této profesní skupiny objevují tyto požadavky také jen výjimečně. Zvládnání práce na PC se objevilo jen v 7 případech, tedy opět v necelých 5% případech. Jednalo se zde o znalost základního software (s větším důrazem na Microsoft Excel pro technicko-administrativní práce v logistice a prodeji). Požadavek na znalost cizího jazyka se objevil jen zcela výjimečně, a to ve třech případech (2x anglický jazyk, z toho v jednom velmi netypickém případě pro poptávané místo instalatéra zaměstnaného jako údržbáře v diplomatickém servisu).

2.1.6 Požadavky na širší kompetence a osobnostní vlastnosti uchazečů.

Další oblastí našeho zájmu byl rozbor kompetencí a osobnostních předpokladů, které považují zaměstnavatelé za důležité pro profesionální výkon profese. Jednalo se o osobnostní vlastnosti jako spolehlivost, pracovitost, samostatnost, pečlivost aj., dále pak o profesní kompetence jako je ochota se dál vzdělávat, disponovat specifickými oborovými znalostmi. Pro potřeby zhodnocení jsme vytvořili společné kategorie, do kterých jsme zapojili výroky se shodným smyslem, ale s nuancemi ve formulaci vlastností. Celkem se nároky na další vlastnosti objevují u 57 ze sledovaných 156 inzerátů – tedy u **36 %** inzerátů. Spojením jednotlivých výroků jsme vytvořili následující kategorie:

pracovitost (*pracovitost, aktivní přístup k práci, iniciativní přístup k práci, dobrá pracovní morálka*)

spolehlivost

samostatnost

pečlivost (*pečlivost, svědomitost, precizní práce, kvalitní práce*)

odborné znalosti (*znalost instalačních a topenářských materiálů, znalost sortimentu voda – plyn, znalost současných technologií*)

flexibilita (*časová flexibilita, pracovní přizpůsobivost*)

odpovědnost

zájem o obor

ochota učit se (ochota učit se novým věcem)

další nezařazené kategorie: důslednost, rozhodnost, solidní vystupování, manuální zručnost, dobrý zdravotní stav, fyzická výkonnost.

Vlastnost	abs. četnosti (N=58)	rel. četnosti (%)
Pracovitost	12	20,68
Spolehlivost	9	15,51
Samostatnost	8	13,79
Pečlivost	7	12,06
Odborné znalosti	6	10,34
Flexibilita	5	8,62
Odpovědnost	5	8,62
Zájem o obor	3	5,17
Ochota se učit	3	5,17
Σ	58	100

Tab. č. 4 Požadované osobnostní a profesní kompetence

2.2 Závěr analýzy požadavků trhu

Analýza požadavků zaměstnavatelů, vyjádřených v konkrétních nabídkách práce, představuje pro praxi důležité vodítko pro úpravu profesní přípravy i dalšího vzdělávání pracovníků. Zohlednění jednotlivých zjištění z výzkumu v programech dalšího vzdělávání může zvýšit jak jejich účinnost, tak jejich přitažlivost pro cílovou skupinu.

V kontextu našich zjištění lze formulovat následující výstupy:

1. zaměstnavatelé považují kvalifikaci a vzdělání za základní požadavek pro uplatnění v praxi (v analyzovaných inzerátech v naprosté většině převládá požadavek na stavebního technika jako pracovníka se středním vzděláním – vyučením, počítá s tím 79,5% inzerentů);
2. ve větší míře se prokazuje i očekávání, že tento pracovník bude na trhu práce disponovat i širší praxí – optimálně 2 – 3 roky;
3. zaměstnavatelé počítají také s tím, že pracovník bude již disponovat zkouškami a školeními, které by mu jinak museli v praxi zabezpečovat sami (řidičský průkaz, svářečské zkoušky);
4. požadavky na práci s počítačem a na znalost cizího jazyka se vyskytují zatím naprosto marginálně, u zaměstnavatelů se objevují důležité požadavky na znalost materiálů a technologií v oboru;
5. v osobnostních kompetencích zaměstnavatelé zdůrazňují pracovitost, spolehlivost, samostatnost a pečlivost; tyto vlastnosti můžeme považovat za klíčové kompetence, promítnuté do rozvoje daných profesí.

3. MODEL PROGRAMU DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ PRO STAVEBNÍ OBORY

V obecné rovině byl teoretickým východiskem pro koncipování struktury vzdělávacího programu koncept čtyř cílů vzdělávání pro 21. století J. Delorse (Delors, 1997, s. 125). Uvedené cílové kategorie jsme považovali za základ pro naplánování konceptu ucelené přípravy a rozpracovali jsme je v následující podobě:

a) učit se poznávat, tedy osvojit si nástroje k pochopení světa, rozvinout si dovednosti potřebné k učení se, k vyhledávání a práci s informacemi atd.

V rámci projektovaného programu pro stavební techniky jsme tento cíl směřovali k posílení praktické dovednosti vyhledávat nové informace v oboru s využitím internetu a dalších informačních zdrojů. Jednalo se především o vytvoření takové struktury poznatků, na jejímž základě se rozvinou schopnosti vybírat a dál sledovat potřebné technické či technologické změny v oboru a osvojovat si pracovní postupy pro jejich aplikaci do vlastní práce. Důležitou součástí programu tak bylo nejen popsání informačních zdrojů o „novinkách“ na trhu s materiály, výrobky, ale též praktické cvičení ve vyhledávání takovýchto informací a pro kritickou práci s nimi. Nakonec, ve spolupráci se středními školami, bylo nabídnuto optimální využití možností pro praktické vyzkoušení montážních postupů u vybraných výrobků či technologií. Např. v případě kurzu pro instalatérské a topenářské profese měli účastníci možnost si vyzkoušet sestavování různých náročných výrobků pro technické zařízení budov. V praxi se totiž velmi často ukazuje, že se řemeslníci zdráhají realizovat složitější zakázky, neboť se obávají technické i časové náročnosti montáže složitějších, ale také finančně lukrativnějších technických zařízení. A tak na úspěchu na trhu se skutečně a hmatatelně podepisuje schopnost a ochota se dál ve svém oboru vzdělávat.

b) učit se pracovat a jednat, tedy naučit se tvořivě zasahovat do prostředí, vyrovnávat se s různými situacemi a problémy, umět pracovat s druhými a vykonávat pracovní činnosti, pro které je připravován

V rámci projektovaného programu pro stavební techniky jsme tento cíl směřovali k potřebě posílení adaptability pracovníků. Jednalo se nám především o pochopení principů tržního prostředí, poznání role konkurence a porozumění kvalitám, které na trhu práce umožní řemeslníkům/firmám obstát. Účastníci kurzu měli možnost diskutovat podstatu podnikavosti, porozumět jí jako cílenému profilování vlastní firmy i jako schopnosti komunikovat prozákaznickým způsobem, vyjednávat o zakázce, cenách a zvládat konfliktní situace. V praxi se ukazuje, že řemeslník, který se dovede orientovat na zákazníka a umí s ním jednat tak, aby co nejlépe zjistil jeho potřeby a nabídl mu užitečné řešení jeho problémů, je velmi úspěšný. Takový podnikatel nezažívá tak často obvyklé potíže se sháněním zakázek. Jeho kontakt si spokojení zákazníci předávají dál, doporučují jej, jako „svého“ instalatéra, topenáře, elektrikáře atd.

c) učit se být, tedy rozumět vlastní osobnosti a jejímu utváření, jednat v souladu s etickými hodnotami, se samostatným úsudkem a osobní zodpovědností

V rámci projektovaného programu pro stavební technické obory byl tento cíl směřován k utváření dovedností k sebereflexi, k sebepoznání a sebehodnocení v profesním životě a k rozvoji specifických schopností potřebných k prozákaznickému chování a sebeprosazení se na trhu práce. Účastníci se věnovali praktickým poradensky orientovaným činnostem, ve kterých mohli posoudit úroveň svého přístupu k zakázce i lidem, jež během její realizace potkávají. Za velmi naléhavou například považovali problematiku zvládnutí konfliktu se zákazníky. Pojmenovali přesně to, že jednání o předmět spolupráce je stále častěji otázkou manipulace, nerovného vyjednávání z pozice síly toho, kdo vše platí a tedy má poslední slovo. V narůstající konkurenci je tedy důležité, jak uváděli zkušení podnikatelé v oboru, znát svou cenu, stát si za kvalitou provedení práce i kvalitou dodaného materiálu. Řemeslník musí být schopen uvažovat v kategoriích dlouhodobého plánování, vnímat svou „živnost“ jako cestu, tedy být také připraven na potíže, konflikty, pomalou návratnost investovaného úsilí.

d) učit se žít společně, tedy umět spolupracovat s ostatními, být schopen podílet se na životě ve společnosti, v podnikání a nalézt v něm své místo

V rámci projektovaného kurzu pro stavební technické obory šlo o podporu schopnosti oprostít se ve vztahu k lidem od předsudků (např. při zvládání konfliktních situací se zákazníky) a pokračovalo se v rozvoji komunikativních dovedností účastníků a dovedností potřebných pro profesní život.

Obsah kurzu byl, v souladu s výše uvedenými obecnými cíli, rozpracován do pěti tematických celků s tím, že každému tematickému celku bylo věnováno 8 vyučovacích hodin:

a) Vaše profese a její další rozvoj

Účastníci získali především informace o vývoji oboru a možnosti podnikání v ČR a EU, sledovali zdroje informací o příležitostech pro podnikání či získání práce v oboru, u učňů byl akcentován důraz na rozvoj praktických informací o pracovních příležitostech, o podmínkách pro získání živnostenského oprávnění, o podmínkách uplatnění v zemích EU, řešila se i tvorba profesionálního životopisu, otázka tzv. europasu aj.

b) nové materiály, technologie a výrobky ve Vašem oboru

Kurz byl dále věnován praktickému výkladu a dovednostnímu tréninku, který v sobě zahrnoval informace o nových trendech v oboru, o inovacích v materiálech a úpravách při zařizování staveb. Cílem této praktické části kurzu bylo naučit účastníky vnímat kvalitu (zboží) na trhu a nabídnout jí jako řešení investorovi, a samozřejmě osvojit si též kritický náhled k různým nabídkám na trhu s tímto sortimentem. U učňovské mládeže se ukázalo jako významné to, že účastníci měli možnost se zapojit do práce a diskuse i s řemeslníky a podnikateli z praxe a díky tomu si mohli vyzkoušet i postupy, které v jejich přípravě dosud nebyly realizovány.

c) poznatky psychologie a sociologie v jednání se zákazníkem

Tato oblast přípravy byla pro mnohé účastníky překvapením. Vždyť řada řemeslníků se setkávala zatím pouze se situacemi, kdy měla zakázek nadbytek a mohla si diktovat řadu podmínek či ignorovat „pravidla hry“. V současné situaci ekonomické krize, která obzvláště výrazně postihuje stavební růst, se i řemeslník dostává do situace, kdy bude muset promýšlet nuance svého jednání a volit určitou „obchodní“ strategii. V rámci kurzu tedy byly diskutovány otázky získávání kontaktů, zakázek a plánování času v této souvislosti, dále se řešily jednotlivé možnosti projednávání zakázky s důrazem na zjišťování potřeb zákazníka a na dovednost prezentovat řešení zakázky.

d) využití výpočetní techniky v práci a podnikání

Toto téma se ukázalo jako nesmírně významné pro starší účastníky kurzu, učňovská mládež byla v tomto směru vybavena značnými kompetencemi. Kromě využití práce s počítačem pro běžnou práci řemeslníka či podnikatele, byly řešeny i otázky spojené např. s tvorbou prezentací či s využíváním dostupných programů pro vizualizaci plánovaných řešení (např. programy pro kreslení návrhů vybavení koupelen).

e) právo a ekonomika v podnikání

Závěrečné téma bylo opět hodnoceno jako významné, v praxi, pro realizaci dalšího vzdělávání, je však velmi náročné, mimo jiné proto, že informace v této oblasti velmi rychle zastarávají. Řemeslníci z praxe se nejvíce zajímali o otázky obchodního práva (smluvní ujednání, řešení reklamací, vymáhání pohledávek aj.), učňové se pak spíše ptali na právo pracovní – pracovní smlouva, aplikace zákoníku práce aj. Z ekonomických otázek byly frekventovány povinnosti

podnikatele vůči státu, zvláštní kapitolu pak tvořily oblasti bezpečnosti práce, ale též zákon o odpadech a řada dalších specializovaných oblastí.

ZÁVĚREM

Představený program, jeho cíle a obsah, prošel ověřením v rámci projektu, do něhož se mohli zapojit vybraní vzdělavatelé v jednotlivých krajích. Z jejich reakcí bylo patrné, že školy o jednotlivá témata mají zájem a považují je za významná, a to obzvláště pro uplatnění čerstvých absolventů v praxi. Širšímu zavedení kurzu však brání řada okolností. Je tím např. materiální vybavení škol pro trénink nových montážních postupů a rozvoj „zbožíznalství“. Dodavatelé materiálů a zboží na trh v ČR o podporu škol příliš nestojí, a pokud je jejich postoj kladný, pak rozhodně podporují jen nepřímý prodej určitého svého sortimentu a nejsou samozřejmě nakloněni situaci, kdy by budoucí „stavaři“ měli umět vybírat a kriticky hodnotit sortiment různých dodavatelů. Dalším problémem je zajištění odborných lektorů pro specifické odborné oblasti (např. obchodní právo, ekonomika pro neekonomy aj.) s tím, že informace velmi rychle zastarávají a schopní lektoři očekávají ohodnocení, které v rezortu školství není stále možné. Významným krokem vpřed by v tomto směru bylo vytvoření center odborné přípravy, kde by školy a další subjekty spolupracovaly na vytvoření informačních serverů, na nichž by pracovníci jednotlivých profesí nacházeli kvalitní a aktuální informace. Tento prvek by měl velký význam jak pro zapojené účastníky, tak pro rozvoj konkurenceschopnosti celé společnosti.

LITERATURA

DELORS, J. *Učení je skryté bohatství*. Praha: PedF UK, SVP 1997.

HRUŠKOVÁ, L. *Vliv kooperativních strategií na efektivitu jazykového vyučování*. Brno: Paido, 2010, 115 s. ISBN 978-80-7315-196-6.

JEŽKOVÁ, V.; WALTEROVÁ, E. *Vzdělávání v zemích Evropské unie*. Praha: PedF UK, CES, 1997.

PROCHÁZKA, M., VLČEK, L. *Další profesní vzdělávání pro instalatéry*. České Budějovice: V-Studio, s.r.o., 2008. ISBN

ŠTASTNOVÁ, P. a kol. *Potřeby zaměstnavatelů z pohledu analýzy inzerce a názorů pracovníků personálních agentur*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2006.

TRHLÍKOVÁ, J., VOJTĚCH, J. *Názory pracovníků Úřadů práce na uplatnění absolventů škol*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2004.

VAVREČKOVÁ, J. *Poptávka po českých kvalifikovaných odbornících v zahraničí*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2004.

WALTEROVÁ, E. *Srovnávací pedagogika. Vývoj a proměny v globálním kontextu*. Praha, PF UK Praha, 2006.